

Privacy is een grondrecht dat nu belangrijker is dan ooit

www.brainwash.nl

In Brainwash Zomerradio van Human interviewt presentator Floortje Smit denkers aan de hand van muziek. Welke nummers zijn vormend geweest voor hun identiteit en denken? Deze lessen kunnen we leren van activist Ancilla van de Leest.

1 Privacy is een grondrecht dat nu belangrijker is dan ooit

In het digitale tijdperk moet de burger beschermd worden tegen verregaande dataregistratie, en surveillance door bedrijven en overheid. Privacy is een grondrecht dat nu belangrijker is dan ooit.

De grootste zorg van dit moment is overheidssurveillance. Het risico ligt op de loer dat de overheid alles over haar burgers wil weten, en te ver gaat in het verzamelen van data. Dit wordt onder andere gedaan door preventief te fouilleren, of data te verzamelen met pinnen. Het verleden leert ons dat dit niet goed uitpakt.

Een almachtige overheid die alles over haar burgers weet, maakt de maatschappij erg kwetsbaar. De val waar je snel intrapt, is dat je denkt dat de overheid te vertrouwen is en haar de macht geeft om op grote schaal gegevens te verzamelen. Op het moment dat je die rechten opgeeft, krijg je deze echter niet zo makkelijk meer terug. Je kan er niet vanuit gaan dat je deze overheid hier en nu eeuwig kan vertrouwen, want over 5 of 10 jaar kan de samenstelling van de macht er heel anders uitzien. Amerikanen maakten zich niet zo'n zorgen over hun privacy tijdens Obama, maar onder Trump denken velen daar nu anders over.

Met het lekken van de *Snowden files* in 2013 werd de omvang van de spionageactiviteiten van de Amerikaanse overheid duidelijk. Niet alleen regeringen over de hele wereld, maar zelfs haar eigen burgers werden nauwlettend in de gaten gehouden. Toen deze geheime activiteiten publiek werden, kwamen we plotsklaps terecht in een nieuwe wereld. Voorheen werd er lacherig over gedaan. Inmiddels blijft het besef van de ernst en de omvang van dit probleem groeien. Niet in het minst doordat er steeds meer zaken van misbruik van data aan het licht komen, zoals identiteitsdiefstal, afpersing en gelekte seksfilmpjes van beroemdheden.

Dit heeft soms grote gevolgen. Toen de betaalddata van Ashley Madison (een site voor buitenechtelijke affaires) uitlekte, hebben mensen zich van het leven beroofd in het aangezicht van de gevolgen voor hun gezinslevens. Een andere levensgevaarlijke dreiging is het uitlekken van namen van homoseksuelen in Saoedi-Arabië, een regime dat homoseksualiteit niet tolereert. Deze voorvallen maken het gevaar concreter, zichtbaarder, tastbaarder, en laten zien dat dit gevaar ook geldt voor mensen die niets verkeerd doen, of die niet bekend zijn.

2 Je kunt jezelf beschermen tegen de macht van Google

Google is een van de machtigste bedrijven ter wereld. Via Google ben je nooit privé. Hun businessmodel is gebaseerd op het zo veel mogelijk verzamelen van gegevens van individuen en bedrijven over de hele wereld. Vervolgens adverteren ze op basis van wie jij bent.

Zelfs de zoekresultaten die jij te zien krijgt, zijn aangepast op het profiel dat Google van je heeft. Mensen zien zichzelf steeds meer bevestigd in het denken over de wereld dat ze al hebben, doordat de resultaten die ze terugkrijgen steeds nauwer worden, in een eeuwigdurende *loop* van hetzelfde.

Met een alternatieve zoekmachine zoals Startpage kan je dat actief tegengaan. Deze zoekmachine legt een laag tussen jou en Google. Als je iets intypt bij Startpage krijg je wel de zoekresultaten via Google, maar stuur je je data niet door. Als je onderzoek doet, of eerlijke of neutrale informatie wilt, dan is het belangrijk dat er niet naar jou als persoon wordt gekeken en je verteld wordt wat je eigenlijk al denkt te weten. Er is ook een proxy-optie, waarbij je identiteit beschermd wordt als je op een zoekresultaat klikt om naar de website te gaan. Je blijft dan anoniem voor de website. Dat kan je veel geld schelen. Als je op zoek gaat naar vliegtickets is de regel dat hoe vaker ze je voorbij zien komen, hoe hoger de prijzen van de tickets worden. Dat kan zo worden voorkomen.

Tekst loopt door onder de foto.

(Unsplash, LoboStudio Hamburg)

3 Er is een War on Cash gaande, en we merken het nauwelijks

Contant geld is steeds meer aan het verdwijnen. Er wordt actief gelobbyd door banken om contact geld uit te faseren. Iedereen moet over op de pinpas, mobiel betalen, of creditcards. Dat is zorgelijk, omdat je je daarbij ontzettend afhankelijk maakt van een klein aantal partijen. Denk aan de bancaire sector, maar ook aan de technische infrastructuur, zoals elektriciteit. Het hebben van de optie om digitaal te betalen is fijn, maar het moet wel een optie blijven, en geen verplichting.

Als we volledig van contant geld afstappen, hebben we geen andere keuze dan voor iedere uitwisseling tussen twee euro en een brood toestemming te vragen aan een derde partij. Zo geef je deze sector heel veel macht, tot en met de bepaling wie er eet en wie

niet aan toe. Data over geldverkeer wordt fanatiek verzameld. Aan het begin werd er beloofd dat dit nooit zou worden doorverkocht, maar inmiddels wordt daar al actief over gesproken en wordt het verhandeld. Praktische bezwaren zijn hier eveneens aanzienlijk. De infrastructuur kan wegvallen, bijvoorbeeld als de stroom uitvalt.

Toch zijn mensen er vaak van overtuigd dat ze overal contact kunnen betalen. Als je ze dan vraagt waar ze winkelen, denken ze dat ze op door hen veelbezochte plekken gewoon nog contant kunnen betalen. Maar vrijwel overal zijn pinautomaten in de plaats gekomen. Mensen merken het niet eens op, omdat digitale transacties zo vanzelfsprekend zijn geworden, dat ze het niet eens missen. Het speelt in op gemak, en we raken daar snel aan gewend. Alternatieven zijn er zo langzamerhand niet meer.

De digitale wereld stond lange tijd symbool voor meer vrijheid en meer keuzemogelijkheden. Technologiepessimisten zijn vaak begonnen als optimisten. Zij zagen het internet als *empowerment tool*, omdat je geen tussenpersoon nodig hebt. Maar nu bewegen we steeds verder naar een gecentraliseerde wereld waarin een paar machtige partijen de dienst uitmaken (o.a. Google, Facebook en Amazon). Zij krijgen meer en meer macht over wie gehoord wordt en wie niet, en steeds meer invloed op onze levens. We moeten goed nadenken over de consequenties.

4 Dat je niets te verbergen hebt, is een onzinnige verdediging

Onlangs zijn er vrij stilletjes nieuwe sleepnetwetten aangenomen. Inlichtingendiensten krijgen hierdoor veel meer toegang tot de privédata die we online delen. Dat is zorgwekkend, omdat de kaders daarvan niet zo duidelijk gedefinieerd zijn. Wanneer eigent de overheid zich dat recht toe en wanneer moeten ze uit je privéleven blijven? Dat is een glijdende schaal die al 15 jaar gaande is. We krijgen constant beelden te zien van verschrikkingen als terrorisme en pedofilie. Hoe vreselijk dat ook is, het is aangetoond dat meer data deze problemen niet tegengaat. In sommige gevallen maakt dit het zelfs moeilijker om de daders er uit te pikken.

'Ik heb niks te verbergen', hoor je mensen vaak zeggen ter verdediging van deze ontwikkelingen. Dat zijn vrijwel zonder uitzondering mensen in een luxepositie, opgegroeid in een hele veilige maatschappij. Mensen die onder een ander regime zijn opgegroeid (zoals in het oostblok of Latijns-Amerikaanse landen) zul je dat nooit horen zeggen, omdat de overheid daar andere maatstaven aanhoudt voor wat 'iets te verbergen hebben' inhoudt.

Zeggen dat je niets te verbergen hebt, is in feite een zeer individualistisch antwoord op een structureel, maatschappijbreed probleem. Het recht op privacy is veel fundamenteeler dan dat: het gaat over de *democratische waarden* waarop onze samenleving is gestoeld. Denk aan het feit dat journalisten met bronnen kunnen praten en deze geheimhouden om gedegen onderzoeksjournalistiek te doen. Dat kan niet meer als de overheid van iedereen *on file* heeft met wie, waar en wanneer ze praten.

5 Nu je privacy te koop is, wordt het iets voor de elite

Zorgverzekeraars bieden korting in ruil voor data. Supermarkten doen het ook. Ze geven je een klantenkaart, zoals een bonuskaart, die je weliswaar korting geeft, maar voortdurend gegevens over jou verzamelt en dus niets anders doet dan jou profileren op basis van je koopgedrag. Je kan het ook omgekeerd zien: je betaalt meer als je je privacy wilt behouden. Als je zegt: ik wil m'n pak melk en m'n soepje halen bij de supermarkt, en verder wil ik niet mijn data delen met dat grote bedrijf. Daar word je dan financieel op afgerekend.

Bij dat soort modellen moet je goed in de gaten houden dat er een armere groep in de maatschappij is, die niet de keuze heeft om voor de duurdere optie te gaan. Privacy wordt dan iets voor de elite. Dat creëert een tweedeling in de maatschappij waar we ons tegen moeten verzetten.

De muziek die Ancilla van de Leest selecteerde voor Brainwash Zomerradio: